

ՏԱՏՅԱՆԱ ՕՇԱՆՅԱՆ

*Վանաձորի Հ. Թումանյան անվան պետական
համալսարան, հայցորդ*

2016 Թ. ԱՊՐԻԼՅԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ ԲԵՅՐՈՒԹԻ «ԱԶԴԱԿ» ՕՐԱԹԵՐԹՈՒՄ

Արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման հարցով բանակցությունները հարթ չէին ընթանում: Այդ ընթացքում Ադրբեյջանի կողմից կազմակերպվում էին սահմանային ընդհարումներ, դիվերսիաներ: Զինադադարի կնքումից ի վեր առաջին լայնածավալ հարձակումը տեղի ունեցավ 2016 թվականի ապրիլին, որը հայտնի է Ապրիլյան կամ Քառօրյա պատերազմ անունով, ինչը լայն արձագանք գտավ ժամանակակից սփյուռքահայ մամուլում:

2016 թ. Ապրիլյան պատերազմին անդրադարձած Բեյրութի «Ազդակ» օրաթերթի դիրքորոշումը հայ պատմագիտության կողմից հանգամանորեն ուսումնասիրված չէ և այդ հանգամանքը պայմանավորում է սույն հետազոտություն գիտական նորությամբ: Ուսումնասիրության թեման արդիական է, քանի որ առ այսօր Արցախյան խնդիրը լուծված չէ ազգերի ինքնորոշման սկզբունքի հիման վրա:

«Ազդակ» ազգային, գրական, հասարակական-քաղաքական օրաթերթը լույս է տեսնում 1927 թվականի մարտից (որոշ ընդհատումներով) Լիբանանի մայրաքաղաք Բեյրութում: Սկզբում եղել է եռօրյա, 1930 թվականից երկօրյա, 1932 թվականից՝ օրաթերթ: Անցած տարիներին թերթը խմբագրել են լիբա-

նանահայ մի խումբ ճանաչված լրագրողներ¹: 1965 թվականի հունիսից թերթը հանդիսանում է ՀՅԴ Լիբանանի շրջանի պաշտոնաթերթը:

«Ազդակ»-ի հրապարակումները հիմնականում վերաբերում են Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի Հանրապետության, Սփյուռքի և Լիբանանի հայ համայնքի կյանքում տեղի ունեցող իրադարձություններին:

2016 թ. ապրիլի 1-ի, լույս 2-ի գիշերը՝ ժամը 03:00-ի սահմաններում, ադրբեջանական զինված ուժերը նախապես մշակված պլանով դիմեցին աննախադեպ սադրանքի, Լեռնային Ղարաբաղի հետ շփման գծի հյուսիսարևելյան, հարավարևելյան և հարավային ուղղություններով: Սա 1994 թ. զինադադարի կնքումից ի վեր առաջին լուրջ ընդհարումն էր: Ադրբեջանական նախահարձակ գործողությունների թիրախում էին ոչ միայն հայկական պաշտպանական հենակետերը, այլ նաև քաղաքային խառնալ բնակչությունը: Ըստ «Ազդակ»-ի՝ «ադրբեջանական նախահարձակման առաջին զոհը եղավ 12-ամյա Վաղինակ Գրիգորյանը, որը զոհվեց իր դպրոցի բակում»²: Բնականաբար, հայկական կողմը ձեռնպահ չմնաց ադրբեջանական հարձակողական գործողություններին, երկու օրվա ընթացքում ադրբեջանական կողմին պատճառելով նյութական և տեխնիկական մեծ վնաս:

«Ազդակ» օրաթերթը մշտապես անդրադարձել է Արցախյան հիմնախնդրի կարգավորման բանակցային գործընթացին և 2016 թվականի ապրիլի 4-ից սկսած ներկայացնում է Ապրիլյան պատերազմի գործողությունների ողջ ընթացքը: Թերթի տեղեկատվության աղբյուրը Հայաստանից և Արցախից ստացված լու-

¹ «Հայ գրատպություն և գրքավեստ», հանրագիտարան, Երևան, 2015, էջ 30-31:

² «Ազդակ», 4 ապրիլի, 2016, № 25, էջ 1, 8:

րերն էին և օտարերկրյա տարբեր լրատվամիջոցների հրապարակումները:

«Ազդակ»-ը «Հայկական զինված ուժերը» հոդվածում նշում է, որ հայկական կողմը անցել է պաշտպանության և ապրիլի 2-ի առավոտյան, տեղական ժամանակով 9:10-ի դրությամբ հայտնել է, որ ջախջախել է հյուսիսային ուղղությամբ տեղակայված զինվորական ուղղաթիռ և ադրբեջանական զինված ստորաբաժանումներին պատճառել է մարդկային կորուստներ: Կարճ ժամանակ անց ադրբեջանական կողմը հաստատեց ուղղաթիռի ոչնչացման լուրը³:

Ապրիլի 2-ին, ժամը 17:00-ին Ադրբեջանը պաշտոնապես հայտնեց, որ ռազմական գործողությունների ընթացքում ունեցել է 12 զոհ, կորցրել է 1 ուղղաթիռ և 1 հրասայլ: Սակայն երեկոյան ժամը 18:50-ին հայկական կողմը հանդես եկավ հայտարարությամբ այդ այն, որ հակառակորդն ունի 200-ից ավելի սպանված (միայն Թալիշի ուղղությամբ ոչնչացվել է ադրբեջանական հատուկ նշանակության ստորաբաժանման 30 զինվոր):

«Ազդակ»-ը ոչ միայն տպագրում է Հայաստանից ստացված տեղեկությունները, այլ նաև մեջբերում է կատարում ռուսական «Ինտերֆաքս» գործակալությունից, որը ապրիլի 2-ի երեկոյան ոչ պաշտոնական տեղեկություն է տարածել, ըստ որի Արցախի զինված ստորաբաժանումները շրջափակման մեջ են վերցրել ադրբեջանցի զինվորներ և 5 հրասայլ⁴:

Ապրիլի 3-ի երեկոյան «Ազդակ»-ը կապ հաստատեց հայաստանյան լրագրող Թաթուլ Հակոբյանի հետ, որի հայտնած տեղեկությունների համաձայն իրավիճակը շարունակում է լար-

³ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 1:

⁴ «Ազդակ», 4 ապրիլի, 2016, № 25, էջ 8:

ված մնալ, ռմբակոծվում է Մարտակերտը և հայկական բանակի ստորաբաժանումները հակազդիչ գործողություններ են իրականացնում Թալիշի ուղղությամբ, որտեղ թշնամական ուժերը գրավել են մի քանի հենակետեր:

Ավելի ուշ հայկական լրատվամիջոցների լուրերով «Ազդակ»-ը հայտնում է, որ ոչնչացվել է ադրբեջանական 16 հրասայլ, 200-300 ադրբեջանցի զինվորականներ: Թերթը պատմում է Թալիշում ադրբեջանցիների կողմից իրականացված ոճրագործության մասին, որոնք գնդակահարել են 3 խաղաղ բնակիչների, կտրել նրանց ականջները: Լուրերի հրապարակումից անմիջապես հետո Արցախի Հանրապետության նախագահի խոսնակ Դավիթ Բաբայանը հայտնեց, որ ադրբեջանական բանակը փորձել է մուտք գործել Թալիշ, սակայն հետ է մղվել:

«Ազդակ» օրաթերթը անդրադառնալով ռազմական գործողություններին, լիբանանահայ հասարակությանն է ներկայացնում ՀՅԴ Հայաստանի գերագույն մարմնի հայտարարությունը, միջազգային հանրության արձագանքները, Հայ Դատի հանձնախմբի քայլերը վերոնշյալ իրադարձությունների ժամանակ:

ՀՅԴ Հայաստանի գերագույն մարմինը դատապարտեց Ադրբեջանի ռազմատենչ քաղաքականությունը, միաժամանակ նշեց, որ Հայ հեղափոխական դաշնակցությունն իր ամբողջ հնարավորություններով աջակցելու է Հայաստանի Հանրապետությանը և Արցախի Հանրապետությանը: Դժվարին այդ օրերին Դաշնակցությունը դիմեց հայկական բոլոր կառույցներին, կազմակերպություններին և հանրությանը՝ կոչ անելով՝ «մենք պարտավոր ենք ներքին համախմբվածությամբ և համարժեք պատասխան գործողություններով Ադրբեջանին խաղաղություն

պարտադրել»⁵:

ՀՅԴ Կենտրոնական կոմիտեն լիբանանյան լրատվամիջոցներով տարածեց հաղորդագրություն, որի առանցքային կետերից էր այն, որ Հայաստանի Հանրապետությունը և Արցախի Հանրապետությունը ջանք չեն խնայում խաղաղ բանակցությունների միջոցով հարցին լուծում տալ, փոխարենը՝ Ադրբեջանն անընդհատ դիմում է ռազմական գործողությունների: «Ազդակ»-ը տպագրում է ՀՅԴ Կենտրոնական Կոմիտեի կոչն ուղղված միջազգային հանրությանը, որպեսզի միջամտեն ռազմական գործողությունների դադարեցմանը և նպաստեն խաղաղ բանակցությունների անցկացման՝ հարգելով ազգերի ինքնորոշման սկզբունքը⁶:

Այդ օրերին ակտիվություն ցուցաբերեց նաև ՀՅԴ Հունաստանի Հայ Դատի հանձնախումբը, որն Աթենքում Ադրբեջանի դեսպանատան առջև կազմակերպեց ցույց և հրավիրեց միջազգային հանրության ուշադրությունը: Միջին Արևելքի Հայ Դատի հանձնախմբի պատասխանատու Վերա Յաղուբյանը «Մայատին» լրատվականին տված հարցազրույցում քննադատելով Ադրբեջանի հարձակումը, ավելի վտանգավոր է համարում Թուրքիայի բացահայտ աջակցությունը Ադրբեջանին: Այն հարցադրմանը, թե Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը գտնվում է Ադրբեջանի աշխարհագրական տարածքում, Յաղուբյանը նշեց, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը միշտ եղել է հայկական և այն բռնակցվել է Ադրբեջանին՝ 1923 թ. Ստալինի ապօրինի որոշումով⁷:

«Ազդակ»-ը գրում է, որ ապրիլյան պատերազմի օրերին

⁵ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 1:

⁶ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 2:

⁷ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 2:

Ադրբեջանին քննադատական ուղերձներով հանդես եկան Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ-ն, Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա-ն և Գրիգոր-Պետրոս կաթողիկոս-պատրիարքը: Նրանց ուղերձներում քննադատվում է Ադրբեջանի հայատյաց քաղաքականությունը, միջազգային հանրությանը կոչ է արվում օր առաջ դադարեցնել ռազմական գործողությունները:

«Ազդակ»-ը ամբողջությամբ տպագրում է ապրիլյան պատերազմը և Ադրբեջանի գործողությունները դատապարտող տարբեր երկրների ու կազմակերպությունների հայտարարությունները:

Թերթը գրում է, որ Հայաստանի Հանրապետության Պաշտպանության նախարարությունը, դատապարտելով Ադրբեջանի նախահարձակ գործողությունները, հրավիրում է միջազգային հանրության, հատկապես ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահների ուշադրությունը և «մնայուն կապի մեջ է օտարերկրյա պետությունների գլինվորական-դիվանագիտական ներկայացուցիչների հետ»⁸:

ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներ՝ Ռուսաստանի դեսպան Իգոր Պոպովը, Միացյալ Նահանգների դեսպան Ջեյմս Ուորլիքը, Ֆրանսիայի դեսպան Պիեռ Անտրիոն, իրենց խորը մտահոգությունը հայտնեցին Ապրիլյան պատերազմի վերաբերյալ: «Ազդակ»-ը տպագրում է նրանց հայտարարությունը, որտեղ ասվում էր. «Մենք խստորեն կը դատապարտենք ուժի կիրարկումը եւ կը ցափնք անիմաստ կորուստներուն համար, ներառեալ քաղաքացիական բնակչութեան մօտ»⁹:

Ռուսաստանի Դաշնության նախագահի մամուլի խոսնակ

⁸ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 8:

⁹ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 3:

Դմիտրի Պեսկովը լրագրողների հետ զրույցում հայտարարել է, որ Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինն իր մտահոգությունն է հայտնել Լեռնային Ղարաբաղի և Ադրբեջանի շփման գծի գործողությունների վերաբերյալ, և կոչ է արել. «անյապաղ դադարեցնելու կրակոցը, զսպումստություն ցուցաբերել»¹⁰:

«Ազդակ»-ը անդրադառնում է նաև Միացյալ Նահանգների պետքարտուղար Զոն Բերրիի հայտարարությանը, ով մտահոգություն էր հայտնում Լեռնային Ղարաբաղի շփման գծի վրա հրադադարի լայնածավալ խախտումների առթիվ: Նա մասնավորապես նշում էր. «Ոչ կայուն իրավիճակը կը վկայէ, թե ինչու՛ պետք է կողմերը անյապաղ վերսկսին բանակցություններուն ԵԱՀԿ-ի Մինսքի խմբակի հովանիին տակ՝ տագնապին բազմակողմանի լուծում գտնելու հարցին մէջ: Մենք կը վերահաստատենք, որ տագնապը զինուորական լուծում չունի: Իբրեւ համանախագահող երկիր, Միացեալ Նահանգները յանձնառու են աշխատելու կողմերուն հետ՝ հասնելու երկարատեւ եւ բանակցուած լուծման»¹¹:

«Ազդակ»-ը ներկայացնում է Իրանի արտաքին գործերի նախարարության խոսնակ Հուսէյն Ժապեր Անսարի հայտարարությունը և ընդգծում է, որ Թեհրանը կոչ է անում Բաքվին և Երևանին զսպվածություն ցուցաբերել. «Մենք մեր երկու հիւսիսային դրացիներուն զսպածութեան եւ իրավիճակը առաւել եւս բարդացնելէ խուսափելու կոչ կուղղենք»¹²:

Թերթը չի անտեսում նաև Թուրքիայի նախագահ Ռեջեփ Թայիփ Էրդողանի արձագանքը հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը: Միացյալ Նահանգների Մերիլենդ նահանգում

¹⁰ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 3:

¹¹ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 3:

¹² Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 3:

թուրք-ամերիկյան մշակութային կենտրոնի բացման ժամանակ նա պատասխանելով ադրբեջանցի լրագրողի հարցերին մեղադրեց Մինսկի խմբին, որի թուլության հետևանքով իրավիճակը այսպես սրվել է: Նա ադրբեջանամետ դիրքերից հայտարարեց. «ազրպեյճանցի եղբայրներու համար Ալլահէն օգնութիւն կը խնդրեն»¹³:

«Ազդակ»-ը գրում է, որ ապրիլյան պատերազմը գրավել է նաև միջազգային մի շարք կազմակերպությունների ուշադրությունը: Ըստ թերթի՝ Համաշխարհային այնպիսի կազմակերպություններ, ինչպիսիք են՝ Եվրոպական Միությունը, Միավորված ազգերի կազմակերպությունը, Հավաքական անվտանգության պայմանագրի կազմակերպությունը ևս արձագանքեցին պատերազմի դադարեցման օգտին և կոչ արեցին կողմերին ցուցաբերել զսպվածություն:

2016 թ. ապրիլի 2-ին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Սերժ Սարգսյանը գումարեց Անվտանգության խորհրդի նիստ, որտեղ քննարկվեց Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հետ զինադադարի խախտումը: Նիստի ընթացքում զեկուցումով հանդես եկան ՀՀ պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանը, զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետ Յուրի Խաչատուրովը, Արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ Շավարշ Քոչարյանը: «Ազդակ»-ը ներկայացնում է ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի խոսքը, ով իրազեկում էր նիստի մասնակիցներին, որ Ադրբեջանի զինված ուժերը Լեռնային Ղարաբաղի հետ շփման գիծի ամբողջ երկայնքով սադրիչ գործողություններ են իրականացնում: Լեռնային Ղարաբաղի պաշտպանության բանակի՝ ճիշտ և արհեստավարժ գործողությունների

¹³ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 3:

շնորհիվ հնարավոր եղավ ոչ միայն իրավիճակը հակակշռի տակ առնել, այլև՝ զգալի կորուստներ հասցնել հակառակորդին: Հակառակորդն այդ ընթացքում օգտագործել է ռազմական օդուժ, հրետանու բոլոր տեսակները և բոլոր տիպի զրահամեքենաները: Թերթը գրում է, որ նախագահի խոսքով «հակառակորդի կորուստները, ինչպես օդուժի, այնպես եւ հետևակի ու սպառազինության առումով, զգալի են: Մենք ևս ունենք կորուստներ՝ 18 զոհ և շուրջ 35 վիրավոր»¹⁴:

Անվտանգության խորհրդի նիստի ժամանակ Սերժ Սարգսյանն անհրաժեշտ համարեց, որ Հայաստանի Հանրապետության Արտաքին գործերի նախարարությունը համագործակցի Արցախի Հանրապետության Արտաքին գործերի նախարարության հետ զինվորական փոխօգնության համաձայնագիր կնքելու ուղղությամբ և համապատասխան քննարկումներ կատարելուց հետո այն ուղարկվի Ազգային ժողովի քննարկմանը: Այս քայլը նախագահը բացատրում էր նրանով, որ Լեռնային Ղարաբաղի բնակչության անվտանգությունն ապահովելու առումով Հայաստանի Հանրապետությունն իր պարտականությունը լիովին պետք է կատարի: Այդ իմաստով իրավական տեսանկյունից Հայաստանի Հանրապետությունը լիարժեք իրավունք ունի, քանի որ հանդիսանում է 1994 թ. կնքված զինադադարի կողմերից մեկը:

«Ազդակ»-ը գրում է, որ նախագահ Ս. Սարգսյանի հայտարարությունը հավանության է արժանացել ՀՅԴ Լիբանանի Կենտրոնական Կոմիտեի կողմից: Կոմիտեն ողջունում է Արցախի Հանրապետության իշխանությունների հետ ռազմավարական դաշինքի կնքման գաղափարը և վերահաստատում է, որ լի-

¹⁴ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 10:

բանանահայությունը պատրաստ է իր աջակցությունը ցուցաբերել հայրենիքի սահմանների պահպանման գործին:

«Ազդակն» ապրիլի 6-ին հաղորդում է, որ 4 օր տևած ռազմական գործողություններից հետո ձեռք է բերվել երկկողմանի զինադադարի պայմանավորվածություն:

Ապրիլի 5-ին Արցախի Հանրապետության պաշտպանության բանակի գնդապետ Վիկտոր Առուստամյանը հայտնեց, որ Ադրբեջանի հարձակման հետևանքով հակառակորդի հսկողության տակ անցած բոլոր մարտական հենակետերը գտնվում են մեր վերահսկողության տակ: Նա հայտնեց նաև, որ ժամը 12:00-ի դրությամբ ռազմական գործողությունները դադարեցնելու պայմանավորվածության ձեռքբերումից հետո հակառակորդը շարունակել է գնդակոծությունները, բայց ոչ նախկին ակտիվությամբ¹⁵:

«Ազդակ»-ը զինադադարի ձեռք բերումից հետո ուշադրությունը հրավիրում է Ֆրանսիայի եվրոպական հարցերի նախարար Արլեն Տեգիրի հայտարարությանը: Թերթն ընդգծում է, որ, ի տարբերություն եվրոպական շատ երկրների կառավարությունների և միջազգային տարբեր կազմակերպությունների՝ պատերազմը դադարեցնելու վերաբերյալ հակամարտող կողմերին ուղղված կոչերին, Ֆրանսիայի նախագահը հայամետ դիրքորոշում է դրսևորում: «Ազդակ»-ը գրում է, որ նա խնդրի կարգավորման ուղղությամբ շեշտը դնում է ազգերի ինքնորոշման սկզբունքի վրա, որը բխում է արցախահայության շահերից:

Ադրբեջանը ռազմական գործողություններից բացի, հակահայ քարոզչություն էր իրականացնում և խեղաթյուրում Արցախյան հիմնահարցի էությունն ու նպատակը: «Ազդակ»-ը գրում է,

¹⁵ «Ազդակ», 6 ապրիլի, 2016, № 26, էջ 1:

որ լիբանանյան հասարակությանը խնդիրը ճիշտ ներկայացնելու նպատակով ՀՅԴ քարոզչական տեղեկատու գրասենյակի նախաձեռնությամբ ապրիլի 4-ի երեկոյան «Էմ Թի Վի» լրագրողների խումբը գործուղվել է Արցախ՝ դեպքերը լուսաբանելու համար: Միննույն ժամանակ ՀՅԴ քարոզչական տեղեկատու գրասենյակը հույս է հայտնում, որ ժողովուրդը, հատկապես երիտասարդությունը ուշադիր կլինեն «ադրբեջանական քարոզչության ծուղակում չհայտնվելու համար, և միշտ կստուգեն ցանկացած տեղեկատվությամբ աղբյուրը»¹⁶:

«Ազդակ»-ի խմբագրակազմը ապրիլի 8-ից 16-ը տպագրած հրապարակումներում վերլուծում է Ապրիլյան պատերազմը և հետևություններ անում: «Հավանական քաղաքական շարժառիթներ» բաժնում ներկայացնելով պատերազմի պատճառները՝ թերթը բացառում է հանկարծակիության գործոնը և նշում է, որ Բաքուն առիթը բաց չի թողնի միջազգային ցանկացած հարթակ օգտագործելով բանակցային գործընթացը տեղափոխելու այնպիսի մակարդակի, որտեղ Թուրքիան պիտի ներգրավվի, որպես երրորդ կողմ¹⁷:

«Ռազմական բաժնում» թերթը նշում է, որ այս պատերազմում քիչ էր մարդկային գործոնը և Ադրբեջանը օգտագործում է հեռակառավարվող զենքեր: Քառօրյա պատերազմում, ըստ թերթի դիտարկման, թշնամին նպատակ է ունեցել բացահայտել, թե հայկական կողմն ինչպիսի զենքի պաշարներ ունի և որքանով կկարողանա դիմակայել: «Ազդակ»-ի կարծիքով կարևոր չէ, թե որքան զենք ունի թշնամին, կարևոր է մեր բանակի «մարտունակությունը, պատերազմի կառավարման հմտությունը, ռազմա-

¹⁶ Տե՛ս, նույն տեղում, էջ 2:

¹⁷ Ազդակ», 8 ապրիլի, 2016, № 28, էջ 1:

կան փորձագետների իսկ հաստատումով բանականների հաջողության համար ավելի առաջնային դիրք ունեն, քան ռազմարհեստագիտությունը»¹⁸:

«Ռազմական հանցագործություններ և քրեականացման առաջադրանքներ» բաժնում թերթը նշում է, որ Թալիշի դեպքն ունի իր պատմական և մոտ անցյալի հիմնավորումները, դրանք են Սումգայիթի, Կիրովաբադի, Բաքվի ջարդերը: «Ադրբեջանն իբրև պետական ահաբեկչական միավոր միջազգայնացնելու հրամայականի առջև ենք ազգովի» նշում է «Ազդակը», ինչը կնպաստի արցախահայության ինքնորոշման և անկախանալու պահանջի օրինական արդարացիությանը¹⁹:

«Իրավական առանցք» բաժնում «Ազդակ»-ը վերլուծում է նախագահ Սերժ Սարգսյանի ապրիլի 2-ի հայտարարությունը և առաջ քաշում այն միտքը, որ Հայաստանի Հանրապետությունը մեկ քայլ առաջ գնալու խնդիր ունի դեպի իր նպատակ, որն Արցախի Հանրապետության միջազգային ճանաչումն է: Թերթն անհրաժեշտ է համարում Երևանի և Ստեփանակերտի միջև փոխօգնության ռազմական պայմանագրի կնքումը, ներկայացնում է պայմանագրի կնքման ընթացակարգը, այն է՝ Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարների կողմից պայմանագրի մշակումը, քննարկումը, լրացումներ կատարելը և երկու պետությունների Ազգային ժողովների կողմից վավերացումը²⁰:

Տեղեկատվական պատերազմի առումով հիմնական տարբերությունը այն էր, որ միջազգային լրագրողների համար հայկական կողմը խոչընդոտներ չէր ստեղծում, իսկ ադրբեջանա-

¹⁸ Ազդակ», 9 ապրիլի, 2016, № 29, էջ 1:

¹⁹ ՏԵՄ, նույն տեղում, էջ 1:

²⁰ Ազդակ», 12 ապրիլի, 2016, № 31, էջ 1:

կան կողմում լրագրողների աշխատանքը ուղղորդված էր: «Ազդակը» բարձր է գնահատում ՀՅԴ Լիբանանի տեղեկատու գրասենյակի նախաձեռնությունը, որն արաբական լսարաններ ունեցող 3 լրագրողների գործուղեց Արցախ՝ առարկայական լուսաբանելու տեղի ունեցող իրադարձությունները²¹:

«Ներհայկական համախմբում» հոդվածում թերթը կարևորում է այն հանգամանքը, որ դժվարին իրավիճակում հայերը համախմբվում են՝ մի կողմ դնելով քաղաքական համոզմունքները: Դրա վկայությունը թերթը համարում է Սերժ Սարգսյանի և Լևոն Տեր-Պետրոսյանի հանդիպումը²²:

«Անմիջական հետևություններ, առաջադրանքներ» հոդվածում «Ազդակը» ամփոփում է քառօրյա պատերազմի արդյունքները, հետևանքները և եզրակացնում, որ, անշուշտ, կան բացթողումներ, ռազմական, քաղաքական, իրավական, տեղեկատվական, դիվանագիտական մակարդակներում: Սակայն, եթե իրատեսական մոտենանք խնդրին, եզրակացնում է «Ազդակ»-ը, ապա պետք է փաստել, որ Բաքուն ռազմագիտական առումով որևէ առավելության չհասավ:

Բեյրութում լույս տեսնող «Ազդակ» օրաթերթը, լուսաբանելով Ապրիլյան քառօրյա պատերազմը, ոչ միայն բազմաբնույթ տեղեկատվություն է տրամադրում լիբանանահայ հասարակությանը, այլ վերլուծում է պատերազմի պատճառները, ամբողջ ընթացքը, բացահայտում է պատճառները, միջազգային հանրության դիրքորոշումը, ներկայացնում է պատերազմի հետևանքները, կատարում որոշակի եզրակացություններ:

²¹ Ազդակ», 13 ապրիլի, 2016, № 32, էջ 1, 10:

²² Ազդակ», 15 ապրիլի, 2016, № 34, էջ 1:

Tatyana Ohanyan, *Vanadzor State University after H. Tumanyan, applicant*, Reaction of the Beirut newspaper “Azdak” to the April war of 2016

The April 2016 war received wide coverage in the “Azdak” daily newspaper published in Beirut. The newspaper covers events taking place in Karabakh and Armenia, based on received news, information and publications of foreign media. “Azdak” publications show that the newspaper takes a pro-Armenian position. “Azdak” regularly covers the military actions of the April war, the reaction of the international community and emphasizes the Armenia-Artsakh-Diaspora trinity. From a legal point of view, it calls for international recognition of Artsakh in the Karabakh negotiation process, as well as for the recognition of Azerbaijan as a terrorist state by the international community.

“Azdak” considers it necessary to sign a military agreement on mutual assistance between the Republic of Armenia and the Republic of Artsakh and presents the procedure for signing the agreement. Comparing the work of international reporters, “Azdak” emphasizes that the Armenian side does not create obstacles for the reporter, and the Azerbaijani side not only creates obstacles, but also dayot or directions.